

RONDANE

Звіт з походу

31 жовтня 2016 р.

Ved Rundarne

*No seer eg atter slike Fjøll og Dalar,
som deim eg i min fyrste Ungdom saag,
og sama Vind den heite Panna 'svalar;
og Gullet ligg paa Snjo, som fyrr det laag.
Det er eit Barnemaal, som til meg talar,
og gjer' meg tankefull, men endaa fjaag
Med Ungdomsminni er den Tala blandad:
Det strøymmer paa meg, so eg knapt kan anda.*

*Ja, Livet strøymmer paa meg, som det strøymde,
naar under Snjo eg saag det grøne Straa.
Eg drøymmer no, som fyrr eg altid drøymde,
naar slike Fjøll eg saag i Lufti blaa.
Eg gløymmer Dagsens Strid, som fyrr eg gløymde,
naar eg mot Kveld af Sol eit Glimt fekk sjaa.
Eg finner vel eit Hus, som vil meg hysa,
naar Soli heim mot Notti vil meg lysa.*

*Alt er som fyrr, men det er meir forklaarat,
so Dagsens Ljos meg synest meire bjart.
Og det, som beit og skar meg, so det saarat,
det gjerer sjølv Skuggen mindre svart;
sjølv det, som til at synda tidt meg daarat,
sjølv det gjer' harde Fjøllet mindre hardt.
Forsonad' koma atter gamle Tankar:
det sama Hjarta er, som eldre bankar.*

*Og kver ein Stein eg som ein Kjenning finner,
for slik var den, eg flaug ikring som Gut.
Som det var Kjæmpur spur eg, kven som vinner
af den og denne andre haage Nut.
Alt minner meg; det minner, og det minner,
til Soli ned i Snjoen sloknar ut.
Og inn i siste Svevn meg eigong huggar
dei gamle Minni og dei gamle Skuggar.*

Aasmund Olavsson Vinje

У Рондських горах

*Знову дивлюсь сьогодні на ці гори та полонини
Ти, що я бачив у ранній молодості
І той саме вітер, що охолоджував розпашіле чоло
І золото, розкидане по снігу, як тоді.
Це дитячий гомін, що промовляє до мене
Робить мене мрійливим і навіть щасливим.
Слова змішуються зі спогадами юності
Які огортають мене і мало не забивають паморочки.*

*Так, життя огортає мене, як воно огортало
Коли під снігом я бачив зелене зілля.
Сьогодні я мрію, як мріяв раніше
Коли бачив ці гори у синяві.
Я забуваю щоденні чвари, як раніше забував,
Коли надвечір я тішився з останнього відблиску сонця.
Я звичайно знайду собі дім, який буде моїм прихистком,
Коли сонце, що хилився спочити, вкаже мені шлях.*

*Все як колись, але більше безперечності
А також світла дня, яке здається мені прозорішим,
І те, що мене мучило і уражало так жорстоко,
Сама тінь мені здається не такою темною;
Навіть те, що підбурює грішити, часто мене зачаровує,
Навіть ця нескорена гора стає менш суворою.
Старі думки повертаються доладними:
Це те саме, стареньке серце, б'ється.*

*І кожен камінь як віднайдене знання,
Тому що дитям, я бігав серед них.
Наче ці високі вершини були гігантами,
Я питаюсь то в однієї, то в іншої, хто виграв.
Я пам'ятаю про все; і те, і інше
Поки сонце не згасне, занурившись у сніг.
І в день мого останнього сну,
Ці старі спогади і ці старі тіні мене розрадіть.*

*Осмунн Улафссон Вінье
Переклад Дарини Макаренко*

ЗВІТ
про пішохідний туристичний спортивний похід
першої категорії складності
по *Rondane* (Норвегія),
здійснений з 4 по 15 вересня 2015 р.

Маршрутна книжка № 14/2015

Керівник групи Сараєва Н.

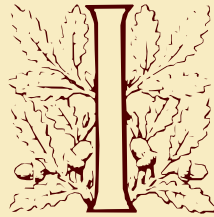
Маршрутно-кваліфікаційна комісія ФСТК розглянула звіт і вважає, що похід може бути зарахований усім учасникам і керівнику як похід *першої* категорії складності.

Звіт використовувати в бібліотеці ТК КПІ «Глобус»

Штамп МКК

Зміст

I	Довідкові дані про туристичний спортивний похід	2
I.1	Параметри походу	2
I.2	Характеристика району проведення походу	3
I.3	Детальна нитка маршруту	5
I.4	Відомості про досвід учасників	6
II	Організація туристичного спортивного походу	7
II.1	Загальна ідея походу	7
II.2	Варіанти доїзду й від'їзду	8
II.3	Зміни маршруту та їх причини	8
II.4	Інформація про проходження маршруту кожним учасником	8
III	Графік руху й технічний звіт	9
III.1	Графік руху	9
III.2	Висотний профіль походу	11
III.3	Технічний опис проходження маршруту	12
III.3.1	День 1	12
III.3.2	День 2	14
III.3.3	День 3	14
III.3.4	День 4	15
III.3.5	День 5	17
III.3.6	День 6	18
III.3.7	День 7	21
III.3.8	День 8	22
III.3.9	День 9	26
III.3.10	День 10	28
III.3.11	День 11	29
III.3.12	День 12	31
IV	Висновки й рекомендації щодо проходження маршруту	33

Довідкові дані про туристичний спортивний похід

♪ Під час читання слухати: <https://www.youtube.com/watch?v=Q0LrXh1d8Ms>

Alltid ligger du der i ensom høyhet, milevidt bort fra alt annet fjeld, et hildrende “slott over slott”, gråherdet, hvitstripet, værsmuldret, sagnomsust, Soria-Moria-slottet i norsk fjellnatur.

Dikteren Theodor Caspari (1853–1948) om Rondane

Споконвіку усамітнено височієш ти понад іншими горами, фантастичний «замок над замками», похмурий, сивий і дощовий, легендарний Soria Moria¹ норвезьких гір.

Поет Теодор Каспарі (1853–1948) про Рондане

I.1 Параметри походу

Вид туризму	Категорія складності	Протяжність активної частини походу, км	Тривалість		Терміни проведення
			Загальна	Ходових днів	
Пішохідний	1	136	12	12	04.09.15 – 15.09.15

¹Soria Moria — вигаданий замок, шлях до якого в норвезьких казках символізує пошуки щастя. Шлях до нього зазвичай погано позначений і заплутаний, тому кожна людина йде своєю дорогою.

I.2 Характеристика району проведення походу

НАЦІОНАЛЬНИЙ парк Рондане² (норв. Rondane nasjonalpark), заснований 21 грудня 1962 р., є найстарішим національним парком країни³. В 2003 р. площа парку збільшилася більше, ніж в 1,5 рази. Разом із національними парками Dovre та Dovrefjell-Sunndalsfjella, Rondane утворює найбільшу в Європі неперервну ділянку дикої природи, на якій зустрічається північний олень, за збереження якого Норвегія несе особливу відповідальність⁴. Якщо вам пощастить побачити північного оленя в Rondane чи Dovre, знайте, що перед вами найбільш «північноолений» північний олень у всій Норвегії, кров якого не змішана з домашніми оленями, як це відбувається в популяціях оленів у інших регіонах країни. Відчувши людину на відстані ближче 500 метрів, ця благородна тварина пробігає 3–4 кілометри в пошуках безпечного місця. Саме тому засновники парку відмовилися від прокладання маршрутів і будівництва кемпінгів поряд із місцями проживання оленів. Деякі маршрути зазнали змін протягом останніх років. Розширення території національного парку також зумовлено прагненням забезпечити належні умови проживання популяції диких оленів.

Рис. I.1: Озеро Rondvatnet. Картографічна інформація з сайту <http://www.ut.no>.

появою національний парк зобов'язаний зусиллям місцевих громад і особливо Нурманна

Оскільки в давнину олені були стратегічним ресурсом, територія Рондане була заселена людьми з давніх часів. Про це свідчать численні ями-пастки на шляхах їх міграції. Топонім Rondane також достатньо старий і бере свій початок у глибині віків. Що він означає? Спитайте про це північний вітер Нордрі, що зимовими ночами притрушує снігом ваше підвіконня. Спитайте про це місяць і зорі. Спитайте білу рись, яку ніхто ніколи не бачив, але зустріти яку більш реально, ніж чистокровного рондського оленя. Є думка, що назва Rondane пов'язана з тим, що гори виглядають круглими (*rund* — круглий) з певних ракурсів. Однак більш правдоподібною виглядає версія⁵, пов'язана зі старонорвезьким *rqnd* («видовжений», «стрічка»), що вказує на форму озера Rondvatnet («видовжене озеро», «довга вода»), від якого походять назви всіх навколишніх гір. Справа в тому, що норвезька топоніміка є в певному сенсі «водоймоцентованою». Для стародавньої людини озера, придатні для рибалки, були більш важливими, ніж навколишні гори й вершини. Тому логічно, що першими назви діставали водойми, від яких згодом утворювалися імена для інших географічних об'єктів. Цей корінь зустрічається також в назві озера Randsfjorden, що теж має видовжену форму.

Rondane став першим національним парком з кількох причин. З одного боку, цей район видавався «легким» для охорони, позаяк розглядався як безперспективний для розвитку енергетики й гірничодобувної промисловості. З іншого боку, своєю

²Автори звіту намагалися при перекладі топонімів українською мовою дотримуватися Інструкції з передачі українською мовою географічних назв і термінів Норвегії, затвердженої наказом Державної служби геодезії, картографії та кадастру від 04 жовтня 2006 р. № 101). Але автори залишають за собою право на помилку. :)

³Слід зазначити, що початок подібної природоохоронної діяльності в світі припадає на рубіж XIX–XX ст. В цей період з'являються перші державні національні парки в Сполучених Штатах і Європі, в тому числі, в Україні. Тобто в Норвегії ці процеси почалися із запізненням у 50–100 років, що не завадило створити природоохоронну інфраструктуру, яка існує нині.

⁴https://snl.no/Rondane_nasjonalpark

⁵<http://naturperler.com/default.asp?pageid=5607>

Хайткеттера (Normann Heitkøtter), що зробив найбільший особистий внесок у збереження території⁶.

Ingen skal fortelle meg at villreinen trives langs veikantene, eller at fjellrypas naturlige tilholdssted er søppeldyngen ved de utallige hytter bortover alle fjell. Vi må ha veier, og folk skal få sette seg opp hytter, det er vel alle enige om. Vi må bare passe på å reservere enkelte områder før det er for sent.

Normann Heitkøtter, DNTs årbok for 1960

Не треба мені говорити, що північний олень має втіху з життя на узбіччі дороги, а природною домівкою гірської куріпки є гора сміття, що виростає поряд із незліченними будинками. Ніхто не сперечається з тим, що нам потрібні дороги й будинки. Нам лишень потрібно зарезервувати деякі території, доки не стало занадто пізно.

Нурманн Хайткеттер, щорічник DNT, 1960 р.

На території парку десять вершин високою понад 2000 м. Найвища точка — вершина Рондеслуттет (Rondeslottet, «Рондська фортеця») — має висоту 2178 м. Найнижча точка знаходиться трохи нижче лінії лісу, приблизно на рівні 1000–1100 м. Найглибша долина з озером Rondvatnet знаходиться між масивами Storrenden–Rondeslottet та Smiubelgen («Міхи коваля»). Гірські плато розрізані глибокими долинами з пласким кам'янистим дном. Кількість опадів недостатня для формування льодовиків, але зустрічаються сніжники. Рельєф Rondane сформувався наприкінці Льодовикової ери. Зустрічаються золлі, ескери та невеликі каньйони, утворені під впливом тайння льодових щитів⁷.

Крім північного оленя на території національного парку зрідка зустрічається лось, мускусний бик, росомаха, рись і ведмідь. Рослинність є достатньо бідною. Переважають мхи й лишайники, що складають основу раціону північних оленів а також утворюють добриво для більш вибагливих рослин, якими харчуються миші й лемінги. Лишайник ризокарпон добре почувається на камінні Rondane, завдяки чому в рондському пейзажі переважають впізнавані жовто-зелені кольори⁸.

Краєвиди Rondane надихали багатьох письменників. Мабуть найбільш відома згадка Рондських гір є в п'єсі «Пер Гінт» Генріка Ібсена. Петер Крістен Аьорсен (Peter Christen Asbjørnsen) в XIX ст. зібрав багато казок, пов'язаних із Rondane, серед яких історія про Пера Гінта, взята за основу Генріком Ібсеном. Осмунд Улафссон Віньє (Aasmund Olavsson Vinje) присвятив цьому району вірш «Ved Rundarne».

Рис. І.2: Фото Рондане з архіву Національної бібліотеки Норвегії http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digifoto_20150227_00268_NB_MIT_FNR_00600

⁶<http://www.nrk.no/mobil/artikkel/historien-om-rondane-nasjonalpark-1.8207622>

⁷https://en.wikipedia.org/wiki/Rondane_National_Park

⁸<http://naturperler.com/default.asp?pageid=5607>

Slot over Slot sig bygger!
Hej, for en skinnende Port!
Staa! Vil du staa! Det rygger
længer og længere bort!

Henrik Ibsen, Peer Gynt

Бездушний замок над замком
В хмари здійнявся з долин,
Гей зупинися! Даремне —
Гине в синяві вершин.

Генрік Ібсен, «Пер Гінт» (пер. М. Голубця)

Полотно Харальда Оскара Сольберга (Harald Oskar Sohlberg) «Зимова ніч у Рондане» («En vinternatt i Rondane»)⁹ є одним з найвідоміших творів норвезького живопису.

Рис. І.3: «Зимова ніч у Рондане» (Харальд Оскар Сольберг)

І.3 Детальна нитка маршруту

Запланований маршрут: Otta — Mysuseter — Rondvassbu — Rondslottet (2178 м, радіально) — пер. Storsmeden (1740 м, радіально) — Rondvassbu — Bjørnhollia — Høgronden (2115 м) — Dørålen — пер. Storsmeden — Rondvassbu — Peer Gynt-hytta — Mysuseter — Kvitskriuprestan — Otta.

Фактично пройдений маршрут: Otta — Mysuseter — вдсп. Storulfossen — Spranget — дол. р. Store Ula — Rondvassbu — Storrenden (2138 м, 1А, радіально) — Rondvassbu — Illmann-

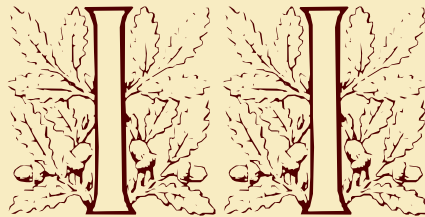
⁹Репродукцію взято з <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vinternatt.jpg>

dalen — Bjørnholia — Langglupdalen — Rondslettet (2178 м, 1А, радіально) — Langglupdalen — Bergedalen — Skranglehaugan — дол. р. Dørrå — Langholet — пер. Storsmeden (1780 м, 1А) — Rondvassbu — Vinjeronden (2044 м, 1А, радіально) — Rondvassbu — Kluftin — Ljosåbue — Peer Gynt-hytta — Ljosåmyre — Lurven — вдсп. Veslulfossen — Mysusetter — Kirstidalssætre — Mysusetervegen — Kvitskriuprestan — Sel — Otta.

I.4 Відомості про досвід учасників

ПІБ	Посада в поході	Туристичний досвід
Онойко Михайло	Зав. спор., навігатор, фотограф	ЗПУ Хібіни, ЗПК Норвегія, н/к ГУ Крим з елементами 1к.с.
Сараєва Наталя	Керівник, зав.госп., медик	ЗПУ Хібіни, ЗПУ Норвегія, н/к ГУ Крим з елементами 1к.с.
Мерзликін Павло	Ремонтник, костровий, літописець	ЗПУ Норвегія, 2ПК Норвегія, 1ПК Крим

Організація туристичного спортивного походу

♪ Під час читання слухати: <https://www.youtube.com/watch?v=2ydpvxgqihU>

Náš obrlajtnant Makovec, ten nám vždy říkal: «Disciplina, vy kluci pitomý, musí bejt, jinak byste lezli jako vopice po stromech, ale vojna z vás udělá lidi, vy blbouni pitomí.» A není to pravda? Představte si park, řekněme na Karláku, a na každým stromě jeden voják bez discipliny, a nebo nemoderované fórum. Z toho jsem vždycky měl největší strach.

Jaroslav Hašek, «Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války»

Наш обер-лейтенант Маковець завжди кавав нам: «Дисципліна, бовдури, повинна бути, бо інакше ви б лазили, як мавпи, по деревах, а військова служба з вас, йолопи, людей зробить». Хіба ж це не правда? Уявіть собі парк, скажімо, на Карлаку, а на кожному дереві сидить солдат без дисципліни. Це мене завжди найбільше лякало.

Ярослав Гашек, «Пригоди бравого вояка Швейка», пер. С. Масляка

II.1 Загальна ідея походу

ІДЕЯ полягала в продовженні знайомства з національними парками Норвегії. Цього року це був NP Rondane. При виборі району та прокладанні маршруту враховувалися погодні особливості та тривалість дня, зумовлені порогом року (початок вересня). На початку маршруту було заплановано кілька радіальних виходів для акліматизації учасників, а відтак проходження основної частини маршруту, що являла собою замкнену петлю. За більш сприятливих умов влітку маршрут може бути ускладнено шляхом збільшення його довжини або додавання перешкод: зокрема, з Rondvassbu в долину Langglupdalen можна потрапити через вершини Vinjeronden та Rondslettet (за умови сприятливої погоди й тривалого світлового дня), а ділянку Bjørnholia — Dørålen можна проходити через Høgronden.

II.2 Варіанти доїзду й від'їзду

Оптимальна точка входу й виходу до NP Rondane — місто Otta. З аеропорту Gardermoen туди можна дістатися потягом NSB або кількома маршрутами автобусів.

II.3 Зміни маршруту та їх причини

Зміни маршруту були зумовлені розглядом останнього на місцевості, а також погодними несподіванками батьківщини Пера Гінта.

II.4 Інформація про проходження маршруту кожним учасником

Маршрут з урахуванням наведених змін всіма учасниками подорожі пройдено в повному обсязі.

Графік руху й технічний звіт

Під час читання слухати: <https://www.youtube.com/watch?v=02gDFJWhXp8>

*Og står jeg på vidda ved sommer og høst,
og dagen den tar til å helle,
da vender jeg alltid mitt øye mot øst
og søker mot Rondanes fjelle.
Og ser jeg dem stige i avdagens skjær
med tinder og blånende borge,
da vet jeg usvikelig visst hvor jeg er,
da vet jeg, at her ligger Norge.*

Theodor Caspari

*Коли я стою на полонині між осінню й літом
Поки згасає день,
Я завжди спрямовую погляд на схід
І шукаю Рондські гори.
Та бачу, як виростають вони у вечірньому сяйві
Блакитною зубчастою фортецею.
Тоді я безпомилково знаю, де я,
Я усвідомлюю, що переді мною лежить Норвегія.*

Теодор Каспарі

III.1 Графік руху

Дата, день подорожі	№ ді- лян- ки	Назва ділянки	Ходовий час ¹	Відстань та перепад висот	Погодні умови	Опис ділянки
04.09.2015, 1 день	1	Otta — Mysusæ- ter	12:00–13:00 13:05–14:00 14:45–15:30	14,4 км, +550 м	жарко	асфальт
	2	Mysusæter — вдсп. Storulfos- ssen	15:40–16:00 16:05–16:40 16.45–17:15	4,2 км, +100 м –40 м	хмарно, часом дощ, вітер	асфальт, ґрунтова доро- га, стежка
		<i>Загалом</i>	<i>4 год. 05 хв.</i>	<i>16,8 км, +100 м –40 м</i>		
05.09.2015, 2 день	1	вдсп. Storulfos- sen — Spranget — долина Store Ula — Rondvass- bu	12:55–13:35 13:50–14:15 14:25–14:55 15:25–15:55 16:00–16:10	7 км, +170 м –20 м	хмарно, вітер, вночі штормовий, ввечері короткочасний дощ, температура вдень приблизно +5, вночі близько 0	

¹Відлік часу ведеться від початку ділянки

Графік руху (продовження)

Дата, день подорожі	№ ді- лян- ки	Назва ділянки	Ходовий час	Відстань та перепад висот	Погодні умови	Опис ділянки
		<i>Загалом</i>	<i>2 год. 15 хв.</i>	<i>7 км, +170 м, -20 м</i>		
06.09.2015, 3 день (радіальний вихід Stor- ronden (2138))	1	Rondvassbu — Storronden (2138)	11:30–12:00 12:05–12:35 12:40–13:20 13:25–14:45	5,3 км, +975 м	незначна хмарність, сильний вітер	
	2	Storronden (2138) — Rond- vassbu	14:50–15:50 16:10–16:35 16:45–17:50	5,3 км, -975 м	на вершині десь +3	повернення шляхом під- йому
		<i>Загалом</i>	<i>5 год. 30 хв.</i>	<i>10,6 км (у залік 5,3 км), +975 м, -975 м (у залік +975 м)</i>		
07.09.2015, 4 день	1	Rondvassbu — Illmannndalen — Bjørnhollia	11:55–12:20 12:30–13:10 13:15–13:50 13:55–14:25 14:30–14:50 15:25–15:55 16:05–16:30 16:35–17:00 17:05–17:35 17:40–18:20 18:25–19:00	15,1 км, +130 м, -420 м	хмарно, сильний ві- тер	стежка, перейшли де- кілька невеличких стру- мочків
		<i>Загалом</i>	<i>5 год. 35 хв.</i>	<i>15,1 км, +130 м, -420 м</i>		
08.09.2015, 5 день	1	Bjørnhollia — травець Veslsvul- ten	11:30–11:45 11:50–12:10	7 км, +140 м -140 м	ясно, дуже спекотно	трохи ґрунтовки, по- тім стежка, травець Veslsvulten (н/к)
	2	р. Langglupbekk- en — Langglup- dalen	12:20–11:15 11:20–11:40 12:00–12:30 12:55–13:50 14:10–14:45 14:55–15:10 15:15–15:50	3,7 км, +280 м	мінлива хмарність, жарко	стежка
		<i>Загалом</i>	<i>4 год. 50 хв.</i>	<i>10,7 км, +420 м, -140 м</i>		
09.09.2015 6 день, (радіальний вихід Rondslott- et (2178))	1	Langglupdal- en — Rondslottet (2178)	9:55–11:00 11:10–11:55 11:40–12:10 12:15–13:20	3,7 км, +960 м	сонячно, на вершині сильний вітер	На дорозі до вершини невеличка річка (н/к). Підйом: стежка, потім морена, ближче до вер- шини засипана снігом (подекуди глибина до 1 м)
	2	Rondslottet (2178) — Lang- glupdalen	13:25–14:00 14:05–15:35	3,7 км, -960 м		
		<i>Загалом</i>	<i>5 год. 30 хв.</i>	<i>7,4 км (у залік 3,7 км), +960 м, -960 м (у залік +960 м)</i>		
10.09.2015, 7 день	1	Langglupdalen — Bergedalen — Skranglehaugan	11:45–12:15 12:20–12:45 13:25–14:35 14:50–15:20 15:30–15:45 16:25–16:40	11,3 км, +230 м, -230 м	сонячно	стежка, невеличкі море- ни, кілька н/к струмо- чків, біля р. Døgåe забо- лоченість
	2	Skranglehau- gan — Storflye — долина р. Døgåe	16:40–17:25 17:30–18:05 18:10–18:40	5,5 км, +180 м	сонячно, незначна хмарність	
		<i>Загалом</i>	<i>5 год. 40 хв.</i>	<i>16,8 км, +410 м, -340 м</i>		
11.09.2015, 8 день	1	долина р. Dø- gåe — Langholet	11:35–12:05 12:10–12:20 12:30–13:45	5,1 км, +400 м	ясно, незначна хмар- ність	стежка, морени
	2	пер. Storsmeden (1780)	13:45–14:20 14:25–15:15	1,3 км, +200 м, -200 м	на спуску хмарність посилилась, сильний вітер	на підйомі морени, скелі; спуск кам'яно-осинний

Графік руху (продовження)							
Дата, день подорожі	№ ді- лянк- ки	Назва ділянки		Ходовий час	Відстань та перепад висот	Погодні умови	Опис ділянки
	3	Fremre Kald- bekkbotn — Jutulhogget — Rondvassbu		15:50–16:20 16:25–17:15 17:20–18:10	5,8 км, –400 м	хмарно	морени, потім стежка
		Загалом		5 год. 30 хв.	12,2 км, +600 м, –600 м		
12.09.2015, 9 день (радіальний вихід Vin- jeronden (2044))	1	Rondvassbu— Rondholet — Vinjeronden (2044)		11:20–12:20 12:25–12:40 12:45–14:25	7,5 км, +880 м	суцільна хмарність, вершина закрита хмарою, видимість часом до 50 м, сильний вітер (на вершині штормовий)	стежка, в долині Rondholet морена, підйом до сідловини осипний, далі до верши- ни скельно-осипний
	2	Vinjeronden (2044) — Rond- holet — Rond- vassbu		14:25–15:05 15:10–15:35 15:50–16:50 17:35–17:55	7,5 км, –880 м	на спуску пішов дощ	спуск шляхом підйому
		Загалом		5 год. 10 хв.	15 км (у залік 7,5 км), +880 м, –880 м (у залік +880 м)		
13.09.2015, 10 день	1	Rondvassbu — Kluftin — Ljo- såbue — Peer- Gynt-hytta — Ljosåmyre		12:35–13:45 14:00–14:30 14:35–15:15 16:15–18:00	11,8 км, +220 м, –260 м	часом дощ, сильний вітер	стежка по плато, н/к рі- чка, на спуску до Peer- Gynt-hytta декілька мо- рен та місцями боло- то, після Peer-Gynt-hyt- ta ґрунтова дорога
		Загалом		4 год. 5 хв.	11,8 км, +220 м, –260 м		
14.09.2015, 11 день	1	Ljosåmyre — Lur- ven — вдсп. Ves- lulfossen — Mys- usæter — Kirsti- dalssætre		15:35–17:15 17:25–18:30 18:45–20:00	12,4 км, –300 м	низькі хмари, часом дощик	ґрунтова дорога, після Mysusæter асфальт
		Загалом		4 год. 0 хв.	12,4 км, –300 м		
15.09.2015, 12 день	1	Kirstidalssætre — Kvitskriupre- stan — Sel — Otta		11:10-13:05 13:30-14:25 14:35-15:05 15:25-15:35 16:20-17:15	14,9 км, –550 м	хмарно, ввечері дощ	ґрунтова дорога, від Sel до Otta асфальт
		Загалом		4 год. 15 хв.	14,9 км, –550 м		
Загалом за подорож					152,5 км (без ура- хування раді- альних виходів у залік 136 км) +5415 м, –5185 м (у залік –2370 м)		

III.2 Висотний профіль походу

Висотний графік подорожі показано на Рис. III.1.

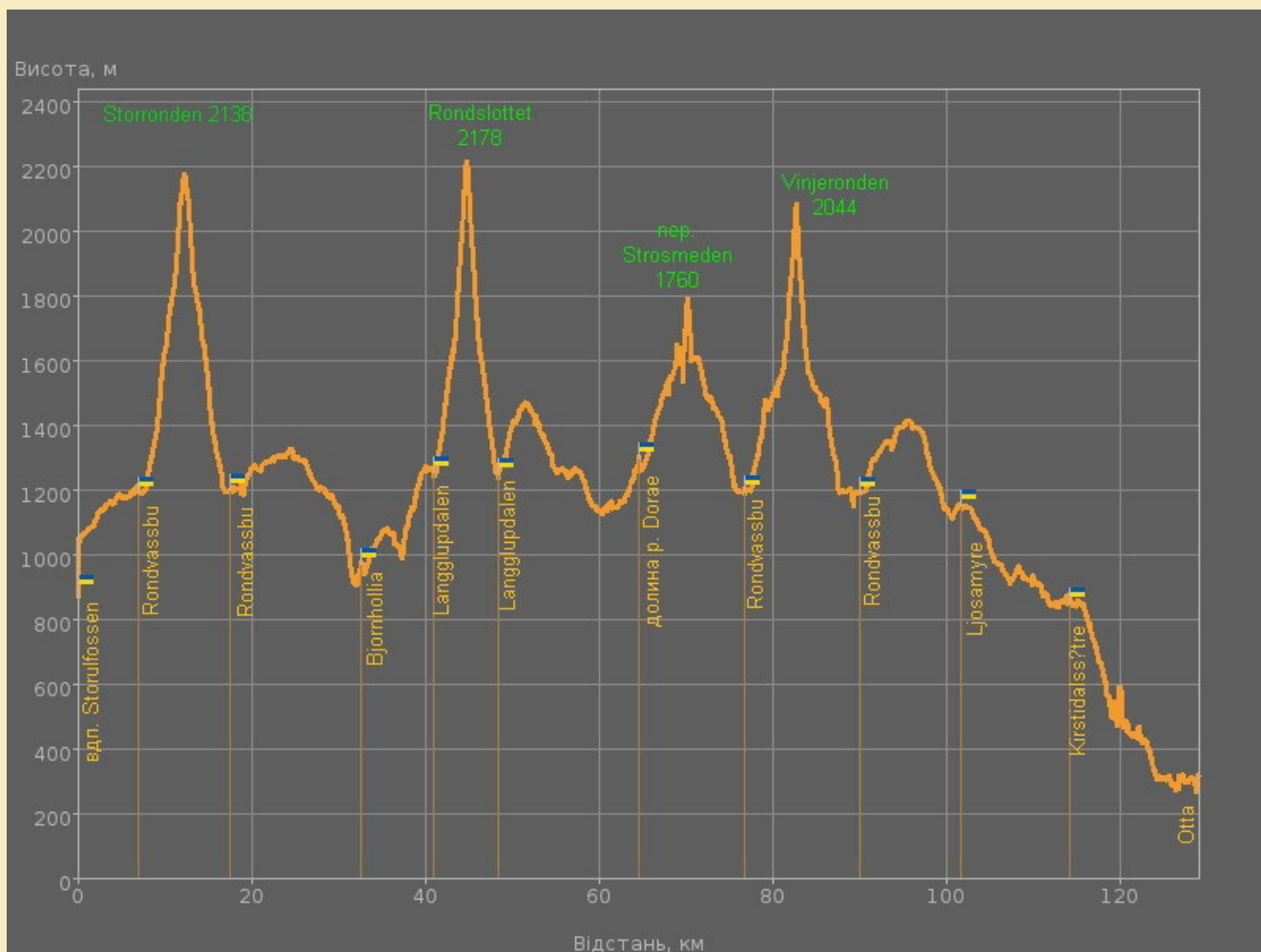

Рис. III.1: Висотний профіль походу

III.3 Технічний опис проходження маршруту

III.3.1 День 1

ОТТА (вимовляється близько до «Утта») — містечко, збудоване на однойменній річці, райцентр муніципалітету Sel з населенням до 2000 осіб. Наявність залізничної станції (з експозицією опудал рідкісних тварин, консультаційним центром і *цїлодобовою залогою очікування*) робить її своєрідними воротами до національних парків Rondane та Jotunheimen. Історія цього місця починається ще задовго до заснування поселення.

У XVII столітті територія входила до складу Данії-Норвегії², більш відомої сучасному українцеві як Королівство Данія, оскільки саме Данія домінувала в цьому об'єднанні й визначала політику. Дуже грубо відносини між Норвегією й Данією можна порівняти з відносинами України й Російської Імперії, більш відомої тогочасному норвежцю як Московська Тартарія³, у XVIII–XIX ст.

У далекому 1612 році Швеція й Дано-Норвегія знаходилися в традиційному для себе стані боротьби за *maris baltici*⁴, що цього разу набуло форми Кальмарської війни (1611–1613). Шотландські найманці, що мали приєднатися до шведської армії, просувалися в бік

²Союз, до складу якого входили також Фарерські острови, Ісландія й Гренландія.

³Таке позначення зустрічається на європейських мапах до XIX століття.

⁴Домінування в Балтійському морі (лат.)

долини Гудбраннсдален, оминаючи головні шляхи, контрольовані данцями.

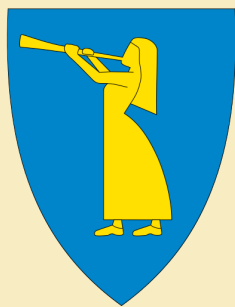

Рис. III.2: Герб комуни Sel. Зображення з https://no.wikipedia.org/wiki/Fil:Sel_komm.svg.

В цей самий час, одного пекельно-спекотного серпневого надвечір'я...можливо це був насуплено-сірий серпневий ранок чи навіть безрадісно-дощовий серпневий полудень... не виключено, що це був червень... легенда дозволяє нам вигадувати драматичні подробиці, але доносить імена героїв тих подій. Отже, одного дня Ларс Хого, місцевий шериф, увірвався в церкву селища Довре, встромив у підлогу бойову сокиру й вигукнув: «Нехай знають всі: ворог прийшов у наші землі!»⁵. Під його керівництвом було мобілізовано близько 500 ополченців із числа міліції й селян⁶. Шотландський загін складався з понад 300 професійних воїнів, хоча іноді легенди збільшують їх чисельність до 1100⁷.

Шотландці просувалися долиною під наглядом норвезьких розвідників. Легенди оповідають, що в той самий момент, коли вони досягли найвужчого місця, затиснені між річкою й горою, дівчина на ім'я Піларгурі⁸, що стояла на протилежному боці долини, засурмила в ріг, таким чином подавши сигнал для наступу. Більшість шотландців, що потрапили в пастку, було вбито, інших взято в полон і згодом страчено й поховано в братській могилі. 14 шотландців було відправлено до в'язниці Осло. Деяким з них пізніше вдалося повернутися додому. Битва стала відома як битва при Крінгені за назвою найвужчого місця долини.

День 1.a

День 1.b

Рис. III.3: День 1.a–b.

На вершині, де за легендою стояла Піларгурі, нині встановлено антену, а статуя Піларгурі прикрашає одну з площ міста Otta.

З Otta до Mysusæter веде асфальтова дорога. Далі маркована стежка, обладнана інформаційними стендами, з яких можна дізнатися про місцевих селян, що в горах заготовляли низькокалорійний мох для харчування худоби взимку, стародавній спосіб полювання на північного оленя за допомогою спеціальних кам'яних ям на шляху їх міграції (якщо уважно дивитися навкруги, то можна побачити залишки кількох таких ям вздовж дороги), водоспад Storulfossen, що став відомим завдяки фільму «Крістін, донька Лавранса» і є популярним місцем проведення весільних церемоній. Одна з таких табличок і вкаже шлях до водоспаду. Щоб його не оминати, на розвилці слід обрати лівий напрям. Над водоспадом є достатньо рівних ділянок для встановлення наметів.

⁵Robert Sinclair, The Sinclairs of Scotland, AuthorHouseUK (June 12, 2013).

⁶The Battle of Kringen, 26th August 1612 (Sinclair's Club of Otta).

⁷Bayard Taylor, En reise i Norge i 1857, New York/London 1857, Frifant Forlag 2009.

⁸Pillar-Guri. Guri — типове норвезьке ім'я, Pillar — ймовірно, назва рогу як музичного інструменту, співзвучна з «Prillarhorn» — старонорвезький інструмент, що виготовлявся з коров'ячого рогу.

День 1.с — Збирачі моху

День 1.d — Полювання на оленя

Рис. III.4: День 1.с-d.

III.3.2 День 2

Назва каньйону Spranget означає «стрибок». Аж до 1982 р. з лівого берегу виступав кам'яний карниз, на який можна було перестрибнути з протилежного боку вируючої прірви. Ширина каньйону в цьому місці складала близько 1,5 м. Пізніше скеля обвалилася й нині потрапити на протилежний берег можна за допомогою мосту. На східному березі збереглися залишки металевого кріплення, що можуть бути рештками стародавнього мосту.

День 2.a

День 2.b

Рис. III.5: День 2.a-b.

Продовжуємо рухатися кам'янистою стежкою, потрапляємо під дощ, що люб'язно закінчується лише після встановлення табору.

III.3.3 День 3

Рекламний буклет⁹ розповідає, що сходження на вершину Storrenden¹⁰ є одним з найкоротших у національному парку Rondane. Рекомендований DNT час сходження й повернення складає 4 1/2 години¹¹. Завдяки своїй доступності й відносно невисокій складності (відсутність льодовиків і скелелазних ділянок) Storrenden є однією з найпопулярніших вершин понад 2000 м в національному парку, а можливо навіть у всій Скандинавії¹². Цьому сприяє й більш сухий континентальний клімат, ніж у сусідньому Йотунхеймі. Storrenden є другим за висотою

⁹<http://rondane.no/uploads/images/Dokumenter/Guide%20-Toppur%20til%20Storrenden.pdf>

¹⁰Норв. *stor* — «великий».

¹¹В нашому випадку вийшло 5 1/2 год., однак базовий табір знаходився трохи далі.

¹²<http://scandinavianmountains.com/areas/17-rondane/mountains/17.02-storrenden/index.htm>

шпилем в Rondane й найвищим у комуні Sel. В ясну погоду з нього можна побачити панораму національного парку Rondane а також сусідній Йотунхейм. Таким чином, цю вершину можна рекомендувати як перше сходження для тих, хто починає знайомство зі скандинавськими двотисячниками.

Перша третина шляху проходить стежкою, далі більш крутий кам'янистий підйом, що закінчується сніжною ділянкою поблизу вершини.

День 3.а

День 3.б

День 3.с

День 3.д

День 3.е

День 3.ф

Рис. III.6: День 3.а–ф.

III.3.4 День 4

Стежка до Bjørnholla йде берегом річки Illmannåe. Є кілька кам'янистих ділянок і невеликих бродів. Мимохідь перекидаємося словом із зустрічними та вправляємося у вимові топоніму

«Vjørnhollia» («rn» зливається в єдиний кластер, а замість «h» робиться видих — щось на зразок / Бйор^рйолла/) а також міркуємо над його етимологією (попри моторошні сподівання, нам не трапився жоден «bjørn»¹³, натомість наприкінці переходу зустрілося багато «bjørk»¹⁴; щоправда, пара перестрітих мисливців зі скривавленою головою щойно замордованого оленя либонь могли б пролити світло на якісний склад місцевої фауни¹⁵).

День 4.a

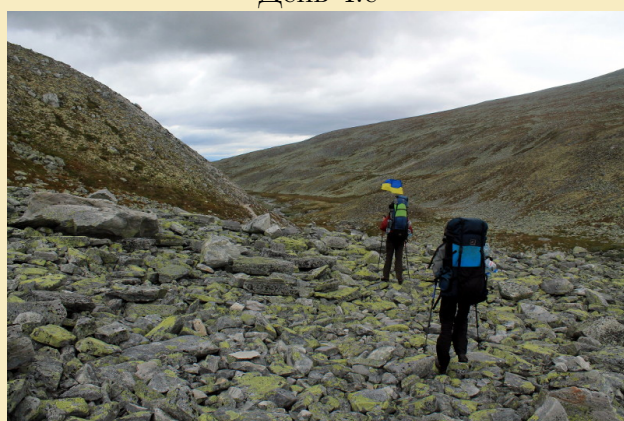
День 4.b

День 4.c

День 4.d

День 4.e

День 4.f

Рис. III.7: День 4.a–f.

Надвечір входимо в березовий ліс, у якому розташувалося затишне подвір'я Vjørnhollia,

¹³Норв. «ведмідь»

¹⁴Норв. «береза»

¹⁵Зазвичай сезон полювання на північного оленя триває з кінця серпня до кінця вересня. В деяких національних парках полювання дозволено, але суворо регулюється. Умови полювання в Rondane нами не досліджувалися.

яке, за словами офіційного сайту¹⁶, має архітектурну цінність як один з наймалювничіших гірсько-туристичних об'єктів. Встановлюємо табір у кількох сотнях метрів під покривом рідкуватого приполярного лісу.

День 4.g

День 4.h

Рис. III.8: День 4.g–h.

III.3.5 День 5

Проходимо кілька сотень метрів ґрунтовою дорогою на північ і повертаємо наліво в Langglurdalen. Стежка проходить поміж гущавинами чорниці й буяхів, що суттєво сповільнюють просування через вимушені зупинки для збору ягід.

День 5.a

День 5.b

Рис. III.9: День 5.a–b.

На інший берег повноводної річки веде люб'язно збудований міст, за яким на перехресті повертаємо наліво. Права стежка також веде до Døråseter, але з більшим перепадом висот. Місцева бабуся¹⁷ розповіла, що на верхній стежці є аварійна хижа, позначена на малі назвою Nøgrondbue, що може бути використана в екстремальній ситуації¹⁸.

¹⁶<https://bjornhollia.dnt.no/>

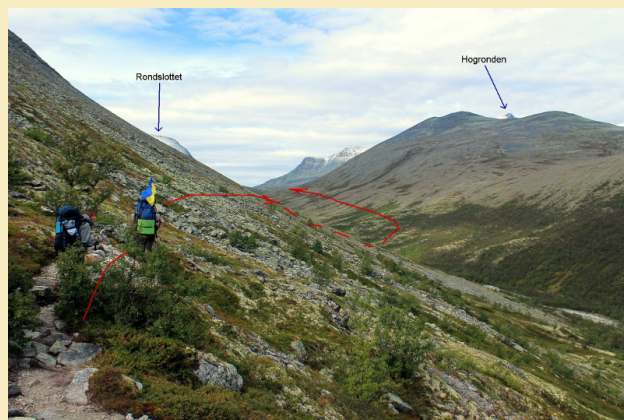
¹⁷Місцеві бабусі щодня наодинці долають десятки кілометрів не надто приязного рельєфу, але переконують, що ходять обережно й лише долинами.

¹⁸Сайт <https://www.ut.no> описує її як примітивну старезну убогу хатинку при дорозі поряд з кам'яним туром, що є найстарішою спорудою (хатинка, а не тур), збудованою силами DNT в національному парку Rondane. Хижа незачинена й не містить ані печі, ані хмизу, ані інших зручностей окрім даху над головою на випадок негоди.

Встановлюємо табір на наступному перехресті (поворот на Ronslottet). В цій частині долини збудовано безліч кам'яних стін для захисту від вітру, що має свідчити про особливості погодних умов. Проте сьогодні нас весь день супроводжує зовсім не по-осінньому спекотна погода.

День 5.с

День 5.d

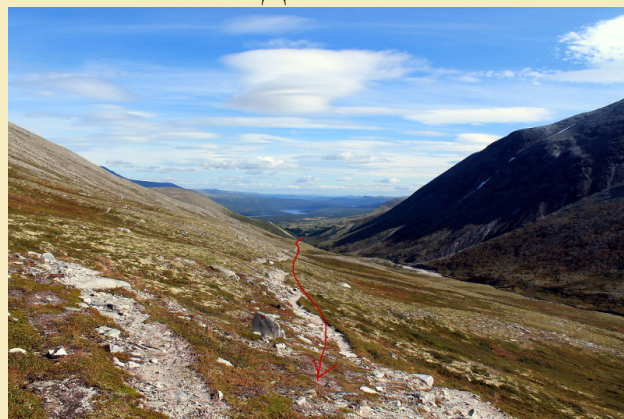
День 5.e

День 5.f

День 5.g

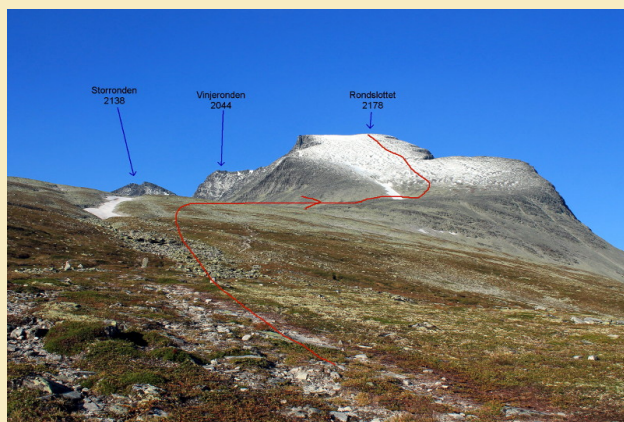
День 5.h

Рис. III.10: День 5.с–h.

III.3.6 День 6

«Рондська фортеця» Ronslottet (2178 м) є однією з візитівок національного парку. Її гордовиті контури легко вгадуються на картинах (Рис. I.3) і фотознімках (Рис. I.2). Друга вершина двоголової фортеці Vinjeronden (2044 м), відділена від головної скелястою сідловиною, дістала свою назву від імені Осмунда Улафссона Віньє.

Підйом із долини Langglupdalen починається вздовж одного з її притоків. Там, де він повертає направо, стежка закінчується й підйом стає більш крутим. Тут починається морена, ближче до вершини засипана снігом. Стан сніжного покриву цієї пори року може суттєво змінюватися практично щодня й навіть щогодини. Підплавлений променями одного з останніх спекотних днів цього року сніг, зробив спуск слизьким і менш комфортним, ніж підйом.

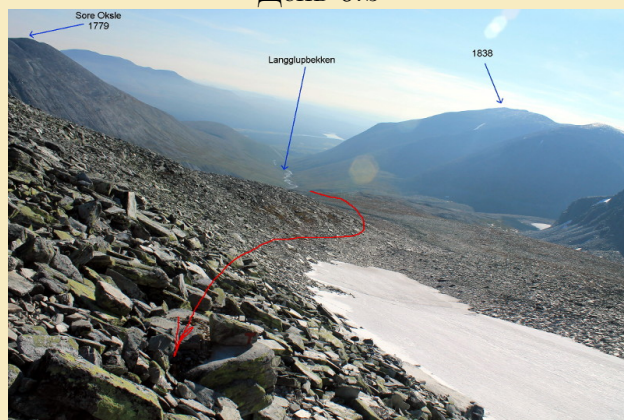
День 6.a

День 6.b

День 6.c

День 6.d

День 6.e

День 6.f

Рис. III.11: День 6.a-f.

З вершини відкривається обіцяний краєвид до самого Йотунхейму включно зі сніговим велетнем Glittertind.

На початку спуску зустрічаємо двох німців, а трохи нижче їх кинутого на призволяще деморалізованого товариша, що лишився сидіти на початку снігової ділянки, втішаючи себе спогляданням панорами й цидінням пива з банки. Своїм привітанням ми врятувати його від перетворення на камінь, на який він уже почав скидатися. Хтозна, можливо в його свідомо-

сті саме народжувалася ще одна сповнена екзистенціальної безнадії й відчаю північна казка, прочитавши яку Якоб Грімм міг би завершити свою працю словом «*Eifersucht*» (нім. «зздрість»), так і не діставшись до літери F¹⁹, і поряд із якою Пер Гінт видався б постановкою для театру юного глядача.

День 6.g

День 6.h

День 6.i

День 6.j

День 6.k

День 6.l

Рис. III.12: День 6.g-l.

Загалом у цій місцині зустрічається напрочуд багато німців. Найчастіше вони пересуваються групами по 2–3 особи і їх легко впізнати за оптимістичною життєрадісністю, яку вони вдало приховують під маскою страждань і зневіри. Часом здається, що вони ходять сюди не за власним бажанням, а через примус або спокутують таким чином якусь провину. В розмовах вони доволі стримано й дипломатично описують свої емоції й висловлюють припущення,

¹⁹Німецькі лінгвісти брати Грімм наприкінці життя працювали над першим словником німецької мови. Якоб помер за робочим столом під час роботи над словом «*Frucht*» (нім. «фрукт»).

що можливо одного дня повернутися сюди знову, що мовою дипломатії означає «ні ногою»²⁰.

І хоча німці в Скадинавських горах іноді викликають співчуття, вони в кожному разі заслуговують на повагу й пошану, як і кожен подорожній, що став на цю звивисту гірську стежку²¹, на відміну від тих, хто захоплюється винайденням власних креативних топонімів і вважає першопроходом рух відмаркованими стежками одного з найпопулярніших гірських районів. Йдеться про деякі звіти, автори²² яких називають свої маршрути першопроходами на тій підставі, що їм (*несподівано!*) не вдалося відшукати російськомовних описів району, та яких не бентежить наявність на значній частині першопроходу маркування у вигляді червоних літер «Т» і аварійних хиж. Навіть коли на перевалі нема свідчень присутності людей, це ще не привід давати йому ім'я й фіксувати географічне відкриття. Просто в цивілізованих суспільствах не заведено лишати в горах свідчення своєї присутності. Якщо керуватися цим простим правилом, то кількість географічних відкриттів і сміття в горах поменшає. Ще варто змиритися з тим, що серед норвежців не заведено писати російськомовні паспорти перевалів. Так історично склалося. А ще заведено любити гори в собі, а не себе в горах. . .

На вході в долину німці вже у повному складі випереджають нас і притьмом зникають за одним з поворотів річки, як завжди зосереджені й небагатослівні.

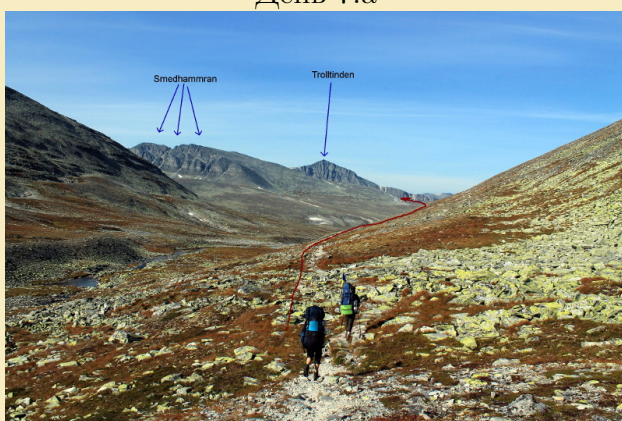
III.3.7 День 7

День 7.a

День 7.b

День 7.c

День 7.d

Рис. III.13: День 7.a–d.

²⁰Не виключено, що саме так виглядаємо ми з погляду норвежців.

²¹Причому слово «стежка» в цьому контексті має лише фігуральне значення, позаяк більшу частину шляху доведеться долати за їх (стежок) відсутності.

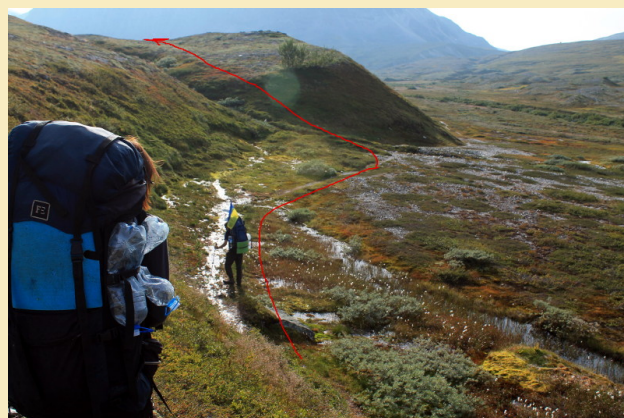
²²Яких ми не називаємо з етичних міркувань та для уникнення незаслуженої реклами. Всі здогадки й припущення лишаємо на совісті читача.

Перетинаємо вододіл і продовжуємо рухатися долиною без особливих перешкод. Намагаємося скористатися одним із останніх спекотних днів цієї осені щоб підійти якомога ближче до перевалу. Шляховказом на Rondvassbu цікавиться юрба овець²³, мабуть, розраховуючи кількість способів потрапити до Rondvassbu, оскільки іноді здається, що всі шляхи в Rondane ведуть саме туди. Тутешні вівці зазвичай самі дають собі раду й днями пасуться в автономному режимі без людського втручання.

Подальший шлях проходить заболоченою місциною, практично без джерел придатної для пиття води, що, на щастя, триває недовго.

День 7.e

День 7.f

Рис. III.14: День 7.e-f.

III.3.8 День 8

Поворот наліво в напрямку перевалу Storsmeden²⁴ майже непомітний на місцевості. Він позначений мініатюрним туром на фоні одноманітного кам'яного плато. Місцеві порадили нам «тримати очі відкритими», щоб не пройти повз. Маркування подальшої частини маршруту вже кілька років не оновлювалося й, очевидно, DNT виключила його зі списку рекомендованих. Можливо це пов'язано з переплануванням пішохідних маршрутів Rondane для захисту диких північних оленів, про що вже йшлося раніше.

Шлях вздовж русла Døgae до початку підйому частково заболочений, далі починається морена. У вузькому місці притоки Langholskridu спостерігаємо простору вимиту водою сніжну печеру. Тут ми наздоганяємо невелику групу норвежців²⁵, що від печери направляється в напрямку котроїсь сусідньої вершини, тоді як ми продовжуємо рухатися до перевалу. Підхід до нього являє собою пласке кам'янисте плато, що закінчується стрімким набором висоти. Підйом на перевал являє собою вельми незручний кам'яно-осипний схил, що симетрично повторюється на спуску.

Тут нас наздоганяє жіночка, яка виявляється вчителькою норвезької мови, що кілька місяців працювала в Сумах. Своїм професійним слухом вона безпомилково впізнає українську мову й запевняє, що вона звучить краще за російську, яку їй також доводилося чути під час роботи в Україні. Навіть якщо це лише жест ввічливості, слід віддати належне її мовному

²³ Як мінімум одна з яких чорна, як мінімум з одного боку.

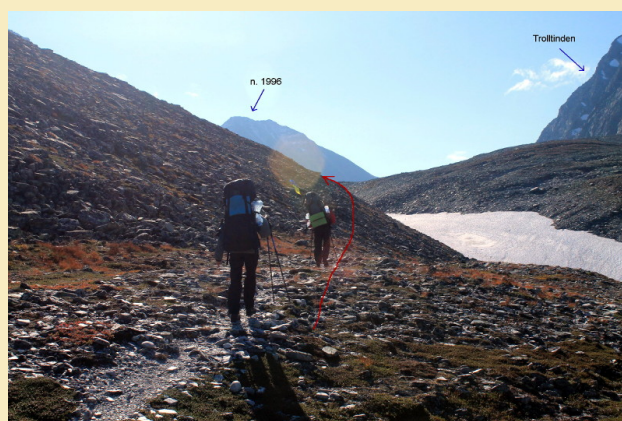
²⁴ Норв. «Великий коваль». Насправді це назва найближчої до перевалу вершини. Перевал знаходиться на захід від неї й на деяких мапах позначений як «Bandet» (Норв. «Смуга»): <http://www.lommekjent.no/turer/380837>. Але схоже, що це не власна назва перевалу, а загальне позначення подібного виду рельєфу, позаяк у описах цього району «bandet» пишеться з маленької літери: <http://www.tinderangling.no/Tur/tur070715.php>.

²⁵ Наздоганяємо виключно тому, що вони нікуди не поспішають, а розглядають вхід у підземний, чи то пак підльодний, тунель.

слуху, позаяк навіть після кількох місяців вивчення норвезької її іноді важко відрізнити від шведської²⁶.

День 8.а

День 8.б

День 8.с

День 8.д

День 8.е

День 8.ф

Рис. III.15: День 8.а–ф.

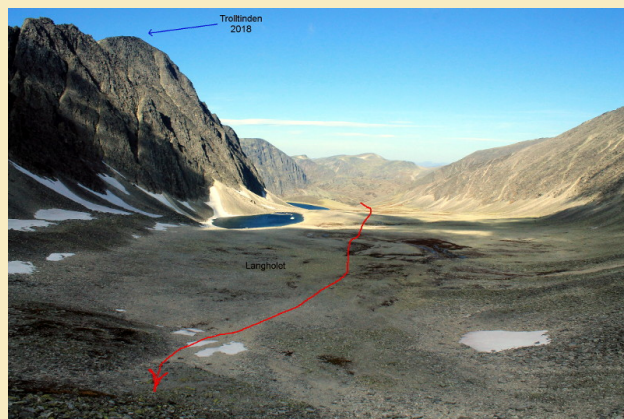
Після короткої розмови норвезька вчителька лишає нас далеко позаду, впевнено стрибаючи з однієї рухомої каменюки на іншу. Саме ця риса дозволяє краще, ніж на слух, однозначно

²⁶Насправді порівняння некоректне. Зокрема, близькість шведської й норвезької (понад 80% спільної лексики) можна порівняти з близькістю української й білоруської, польської або чеської. Українська й російська мають лише 62% спільної лексики, приблизно як англійська й голландська. Див. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/uk/8/81/Common_Features_of_Ukrainian_Language_and_Other_Slavic_Languages.png <http://www.ar25.org/article/yaki-yevropeyski-movy-nayblyzhchi-mizh-soboyu.html>. Поза тим норвезька й шведська мають характерні музичні наголоси, які змушують ці мови звучати як пташине цвірінькання, що ускладнює їх упізнавання на слух.

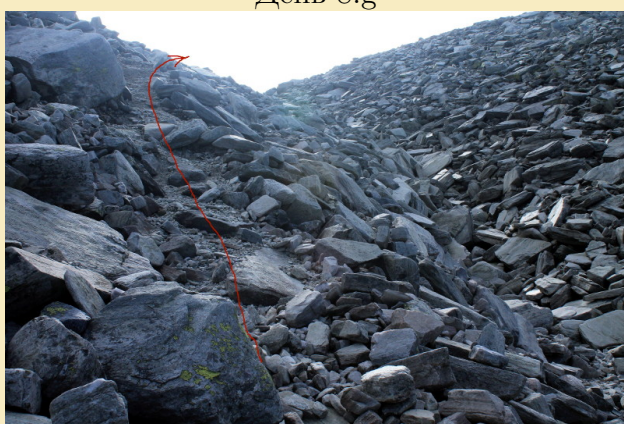
ідентифікувати норвежців. Шведи зазвичай трохи повільніші, але впевнено посідають почесне друге місце.

День 8.g

День 8.h

День 8.i

День 8.j

День 8.k

День 8.l

Рис. III.16: День 8.g-l.

Одразу за спуском ще кілька норвежців буквально збігають з лівого від нас схилу зі сторони вершини й після обміну люб'язностями теж зникають за горизонтом. До їх швидкості пересування можна наблизитися не раніше другого тижня походу.

Протягом спуску поряд зі стежкою знаходимо кілька напівзасипаних кам'яних ям, схожих на оленячі пастки, про які вже йшлося раніше. На підході до озера Rondvatnet зустрічаємо дві розгублені фігури з неоковирними недбалю зібраними рюкзаками, спальними мішками назовні на випадок дощу й пластиком пакетом з дьюті-фрі в руках. В усьому їх приреченому зовнішньому вигляді безпомилково вгадуються німці, що проти ночі в перший же свій день у Скандинавських горах рихтуються штурмувати щойно пройдений нами перевал у та-

кій екіпіровці. Принаймні вони невизначено махають рукою в сторону перевалу й відчувають труднощі в більш точному формулюванні своїх намірів. Обережно й делікатно уточнюємо, чи мають вони намет і ввічливо радимо зупинитися перед перевалом, оскільки видається очевидним, що пакету з дьюті-фрі їм навряд вистачить до найближчого туристичного притулку. Німці слухають холоднокровно й байдуже. Не схоже, що вони збираються змінити плани. Вони зневажають наше співчуття й приречено вирушають назустріч невідомому, незворушні й надзвичайно зворушливі. Сподіваємося, ця подорож закінчилася для них без пригод.

День 8.m

День 8.n

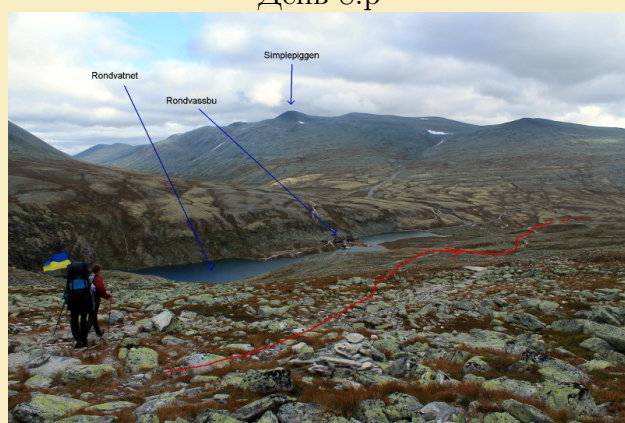
День 8.o

День 8.p

День 8.q

День 8.r

Рис. III.17: День 8.m–r.

Зупиняємося біля річки на тому ж місці, де кілька днів тому знаходився наш базовий табір для радіальних сходжень.

Якщо будете проходити цими місцями й матимете час та натхнення, можна відвідати каньйон Jutulhogget, що вважається одним із найдовших у північній Європі. Він сформувався

протягом останнього льодовикового періоду близько 9000 років тому²⁷. Цього насиченого дня ми не знайшли в собі сил для знайомства з каньйоном.

III.3.9 День 9

День 9.a

День 9.b

День 9.c

День 9.d

День 9.e

День 9.f

Рис. III.18: День 9.a-f.

Завдяки невикористаному резервному дню стало можливим здійснити сходження на ще один «двотисячник» Rondane, а саме Vinjeronden (2044 м). Перші пара кілометрів співпадають зі сходженням на Storonden. Далі на розвилці повертаємо наліво. Під час руху долиною

²⁷Більш детальну інформацію див. тут: http://www.rondanengeopark.no/brosjyrer/Jutulhogget_norsk.pdf

Rondholet починає крапати дощ, що посилиться на спуску, густі хмари перетворюють долину на коридор із низькою стелею, яка приховує навколишні гори.

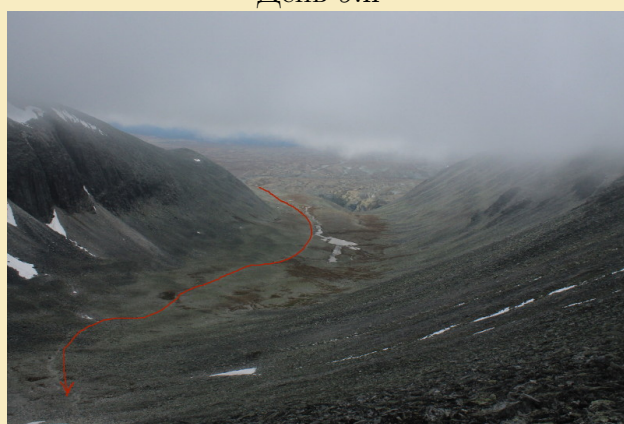
День 9.g

День 9.h

День 9.i

День 9.j

День 9.k

День 9.l

Рис. III.19: День 9.g-l.

Слизьке каміння й погана видимість на підході до вершини дещо сповільнюють просування. В сідловині кілька груп норвежців роблять селфі на фоні туману. В них корисно повчитися щирому захвату будь-якою погодою й природними катаклізмами. Норвезьке прислів'я стверджує: «Det finnes ikke dårlig vær — bare dårlige klær»²⁸. Серед них п'ятнадцять надзвичайно позитивних медсестер із Ліллегаммеру, що всією лікарнею вирішили здійснити сходження.

Поблизу вершини є ділянки з елементами скелелазіння. Каміння вкрите горизонтальними бурульками, що утворилися під впливом вітру. Фотографуємо туман і повертаємося назад.

²⁸ «Не буває поганої погоди — лише поганий одяг».

III.3.10 День 10

Дорога до Peer Gynt-hytta проходить майже пласким кам'янистим плато й перетинає кілька невеликих річок. Увесь день йде наполегливий дощ і дує сильний вітер.

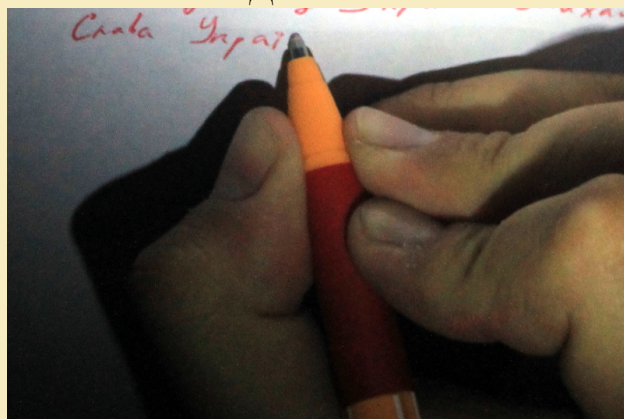
День 10.a

День 10.b

День 10.c

День 10.d

День 10.e

День 10.f

Рис. III.20: День 10.a–f.

Перед спуском до Peer Gynt-hytta справа від стежки стоїть невелика кам'яна хижа, що притулилася до масивної скелі (на мапі це місце підписано як Ljosåbue). Вона була збудована у 1860 р. Тором Ойгарденом на замовлення шотландського лорда Чарльза Геуха Спенсера Джоржа Гарвага, що народився в 1826 р. і помер у 1871 р. у 45-річному віці. Відновлена в 1971 р. Рагнармом Гьогстре, Нурманом Гейтхьоттером та Джоном Туфтдалом.

Ljosåbue — одна з трьох хиж, збудованих лордом Гарвагом у Рондських горах. Він використовував їх для літнього 3–6 тижневого полювання на північних оленів разом зі своїм норвезьким компаньйоном Тором Т. Роммуннгардом (народився в 1803 р.), більш відомим як

«Тор Найбільший», та його племінником Павлом Торстенсеном Роммуннгардом (народився в 1840 р.). Шотландський лорд обожнював примітивні умови життя. Він спав на ліжниці, вкритій оленячими шкурами, а «Тор Найбільший» на розігрітих кам'яних плитах полу.

Будівник Тор Ойгарден одержав за свою роботу 10 ріксдалерів (близько £2.80) — за зведення *трьох* будівель. Реставрація в 1971 р. однієї Ljosåbue коштувала 2732 норвезькі крони (близько £160) без урахування роботи волонтерів.

Робимо запис у гостьовій книзі Ljosåbue й продовжуємо спуск до Peer Gynt-hytta. Ім'я Пера Гінта нещадно експлуатується тут у багатьох власних назвах. Відомо, що прототип цього персонажа мешкав у одному з навколишніх сіл. Схоже, що влітку Peer Gynt-hytta користується великою популярністю, але зараз тут безлюдно і всі будинки зачинені на зимовий період.

Повертаємо на південний схід і встановлюємо табір поблизу річки Ljosåe.

III.3.11 День 11

День 11.a

День 11.b

День 11.c

День 11.d

Рис. III.21: День 11.a–d.

Осінь не прийшла до Рондане, як це заведено серед пір року. Вона просто трапилася, настала воднораз, вистрілила зі швидкістю арбалетної стріли, вибухнула. Це відбулося буквально протягом однієї ночі. Ще вчора вкрите однотонним чагарником плато нині спалахнуло всіма відтінками жовтого, червоного й зеленого впереміш з кудлатими острівцями білого моху. Стало холодно й волого. Сонце — вже не те, що влітку — майже не пробивалося крізь густі димчасті хмари, які нещадно шматував приполярний вітер. Гори далеко попереду, ще не захоплені зненацька подихом осені, спішили вхопити останні теплі промені, а позаду насувався суцільний морок і туман.

Навколишній пейзаж виглядав кінематографічно деталізованим. Якби з туману раптом виринули силуети Тора Найбільшого та лорда Гарваґа, що вертаються з полювання, це не викликало б жодного здивування. Нема жодних сумнівів, що цим шляхом вони не раз поволі просувалися такого ж самого осіннього дня після закінчення мисливського сезону.

День 11.e

День 11.f

Рис. III.22: День 11.e–f.

Вогняно-рудий юний шотландець їхав верхи на породистому жеребці, ховаючи свої не позбавлені витонченості риси від вітру й дощу в комір підбитого хутром північного оленя плащу. Поряд важкою широкою ходою крокував кремезний, найбільший з усіх Торів, Тор, підставляючи своє обвітрене бородате обличчя осінньому вітру.

Цього ранку Тор встав не на ту ногу. Останнім часом з ним таке нерідко траплялося, тому сьогодні він завбачливо й обережно торкнувся землі обома ногами одночасно й виявив дивовижний факт — обидві його ноги були не ті! В голові мимоволі промайнула думка, що й сам Тор уже не той, що раніше. Звісно, якби якийсь пришепко насмілювався сказати це йому в очі, то були б останні слова в його нікчемному житті, позаяк бідолаха мав би нагоду познайомитися з блискавичною й руйнівною торовою лівою й особисто переконатися в тому, що Тор не просто ще той — він той іще! Тор не мав потреби гнати від себе неприємні думки, бо вони самі довго не трималися в його голові.

Позавчора якісь жальгідні злидні без його відома зупинялися в тижді й спалили весь запас хмизу, через що Торові довелося спати на холодній кам'яній долівці. Це не були місцеві збирачі моху, що оминали Тора десятою дорогою. Німці? — блискавично промайнуло в голові. Вже друга думка за сьогоднішній ранок. Такого з Тором ніколи не траплялося. Й хоча всі його думки складалися переважно з коротких односкладових слів, вони ніколи не відвідували його так часто. Це змусило Тора повернутися до першої думки про те, що він став... Старий? Хто насмілювався вимовити слово «старий» уголос?

«Про що замислився, старий?», — вивів його з моральної каталепсії голос лорда Гарваґа.

Нам важко передати їх розмову, але легко здогадатися, що йшлося про полювання на рідкісну й невловиму білу рись. Вони добре розуміли одне одного, хоча говорили різними мовами. Тор послуговувався рідкісною місцевою говіркою й використовував короткі фрази. Натомість у голосі лорда відчувалися ґельські мотиви, тому свого співбесідника він називав не «Турь», як вимовляють тутешні селяни в навколорондських прислівках, а «Торр», перекочуючи слово язиком, наче розкати грому, що завдавало Торові неабиякої втіхи.

Заклопотані розмовою, вони пройшли повз, сто п'ятдесят років тому, і зникли в осінньому тумані.

Безпосередньо перед Mysusæter є відгалуження направо, що веде до галявини з видом на водоспад Veslulfossen. До цього місця трохи більше 1 км.

Від Mysusæter йдемо автомобільною дорогою в напрямку Otta. Тут достатньо складно

знайти місце для намету, оскільки схили достатньо круті й лісисті, а відносно рівні ділянки зайняті приватними будинками. Після довгих пошуків зупиняємося на лісовій галявині справа від дороги.

День 11.g

День 11.h

День 11.i

День 11.j

Рис. III.23: День 11.g–j.

III.3.12 День 12

На шляху до Otta робимо петлю, щоб відвідати ще одну визначну природну пам'ятку під назвою Kvitskriuprestan²⁹. Якщо вам доводилося бачити так звані «Кам'яні Гриби» в долині Сотери, то ви можете скласти уявлення про Kvitskriuprestan. Механізм їх утворення дуже подібний і різниця лише в розмірі й кількості.

Спускаємося автомобільною трасою вздовж долини Uldalen. На узбіччі зустрічаються зарості суниць і малини, повз які неможливо пройти.

Дорога веде в Sel³⁰, місто-супутник Otta. Між ними вздовж траси прокладена велосипедна й пішохідна доріжка, якою можна безпечно дістатися до центру Otta. Лишається тільки дочекатися нічного потягу до аеропорту.

²⁹Це офіційно зафіксована назва, проте місцеві мешканці вживають також форму Kvitskriuprestein. Дехто вважає, що адаптовано до букмолу/ріксмолу назва має звучати «Hvitskrudprestene», тобто «священники в білому одязі», натякаючи на колір і форму ґрунту. З іншого боку, «skriu» означає «снігова лавина», тоді назву слід розуміти як «камені, що стоять на білій (земляній) лавині».

³⁰Назву Sel носить комуна зі столицею в Otta. Поселення на північ від Otta теж підписано на мапі як Sel.

День 12.а

День 12.б

День 12.с

День 12.д

День 12.е

Рис. III.24: День 12.а–е.

Висновки й рекомендації щодо проходження маршруту

♣ Під час читання слухати: <https://www.youtube.com/watch?v=uZijuid2l9I>

Det var en gång en pojke. Han var så där en fjorton år gammal, lång och ranglig och linhårig, Inte stort dugde han till: han hade mest av allt lust att sova och äta, och därnäst tyckte han om att ställa till odygd.

Selma Lagerlöf, «Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige»

Був собі колись в одному шведському селі хлопчик на ім'я Нільс — худенький, цибатий, з біленьким, як прядиво, чубом. Тата й мами він не слухався, вчитися не хотів, любив тільки їсти та спати, та ще й був страшенний збитошник — усім від нього перепало.

*Сельма Лагерлеф, «Чудесна мандрівка Нільса Гольгерсона з дикими гусьми»,
Скорочений переклад із шведської Ольги Сенюк*

«Їсти й спати».

АК було написано в рекламному буклеті з переліком найближчих готелів, що ми його дістали на залізничній станції в день приїзду. Як виявилось, ця формула ідеально охоплює все коло інтересів і багатий духовний світ людини, що знаходиться в поході. За дивним збігом обставин ця фраза набувала найнесподіваніших відтінків значень у різних ситуаціях протягом походу й стала його своєрідним гаслом, яке, написане ламаною середньовічною латиною, могло б прикрасити герб ордену мандрівних пройдисвітів. Знаковість цього девізу підтверджує й перший абзац твору Сельми Лагерлеф, наведений у епіграфі, з якого починається повітряна мандрівка Скандинавією.

Однак осінній похід теж має свої принади. Якщо пощастить, можна вхопити найкрасивішу в Європі стрімко переходить у полярну зиму. В ній нема пла й різнобарвної агонії. Порівнювати осінь підсоння з нювати повільну смерть від хвороби з раптовою смер Крінгенської битви, коли звуки бою раптово зникають му різнобарвному кадрі пропливає все життя, а потім сіре небо над Крінгеном.....

А тоді приходить нескінченна зима. Вже зараз, коли пишуться ці рядки, знайомі ландшафти Рондських гір вкриті суцільним снігом, що набуває містичних одлисків у полярному сяйві. А весь зачарований пейзаж нагадує картину «Зимова ніч у Рондане» Харальда Оскара Сольберга. Лиш здерідка, коли глядач відводить очі від полотна чи кліпає очима, по снігу притьмом пробігає невловима біла рись і ніч знову стає незворушною. Поступово камера віддаляється й піднімається, охоплюючи весь гірський масив із висоти пташиного польоту, в морозному повітрі спалахують поодинокі сніжинки, насвистує вітер. Світло поволі згасає, ніч стає чорною й бездонною. Звучить фінальна музика, починаються титри...

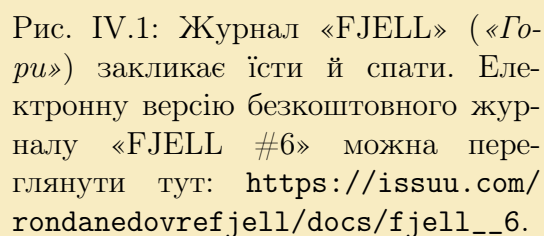

Рис. IV.1: Журнал «FJELL» («Го-
ри») закликає їсти й спати. Еле-
ктронну версію безкоштовного жур-
налу «FJELL #6» можна пере-
глянути тут: [https://issuu.com/
rondanedovrefjell/docs/fjell__6](https://issuu.com/rondanedovrefjell/docs/fjell__6).

Титри

Під час читання слухати: https://www.youtube.com/watch?v=ccFqx1PD_bU&feature=youtu.be&t=24s

У звіті використано матеріали з веб-сайтів

<https://snl.no>
<http://www.ut.no>
<http://naturperler.com>
<http://www.nrk.no>
<http://urn.nb.no>
<https://en.wikipedia.org>
<http://naturperler.com>
<https://wikimedia.org>
<https://no.wikipedia.org>
<http://rondane.no>
<http://scandinavianmountains.com>
<https://bjornholia.dnt.no>
<http://www.ar25.org>
<http://www.rondanegeopark.no>
<https://www.youtube.com>
<http://www.lommekjent.no>
<http://www.tinderangling.no>
<https://issuu.com>

Особлива подяка

Євгену Саприкіну

зв'язок із зовнішнім світом та моральна підтримка

Дарині Макаренку

створення першого українського перекладу вірша Осмунна Улафссона Вінге

Текст фінальної пісні

Ра-Ра-Рара. . .

Сиджу в кріслі біля вікна,

Дивлюся на озеро Ейна

Й вірю, що лід скоро розтане

І з часом воно знову стане нашим,

бо

В мене є готовий план:

Скоро я збудую власну дошку для серфінгу

Протягом навчального року в школі.

Вчора я зробив усі креслення,

бо

Я зроблю дошку для серфінгу з фанери,

Зроблю дошку для серфінгу у столярній майстерні,

З червоною смужкою,

І тоді всі зрозуміють,

Що в мене є дошка для серфінгу, щоб кататися.

Ра-Рара...
У телевізорі в моїй кімнаті
Я бачу чорно-білого типа,
Який катається на серфінговій дошці так вправно,
Що я раптом вирішив,
що
Я буду кататися на серфінговій дошці по озеру Ейна,
Коли розпрощаюся зі школою,
Навесні, коли озеро стане чорним.
Тоді моя дошка для серфінгу буде готова.
так!
Я зроблю дошку для серфінгу з фанери,
Зроблю дошку для серфінгу у столярній майстерні,
З червоною смужкою,
І тоді всі зрозуміють,
Що в мене є дошка для серфінгу, щоб кататися.
Ра-Рара...

